

03.06.2011

Oikeusministeriö

Viite OM 9/41/2010

LAUSUNTO TYÖRYHMÄN MIETINNÖSTÄ "VESILIIKENNEJUOPUMUKSEN PROMILLERAJA"

Sosiaali- ja terveysministeriö esittää lausuntonaan viitekohdan asiasta seuraavaa:

Hukkumisista aiheutuu merkittäviä terveyden ja hyvinvoinnin menetyksiä ja kansantaloudellisia kustannuksia. Alkoholin käyttö lisää huomattavasti hukkumisen riskiä. Suomessa kuolee vuosittain noin 200 henkilöä hukkumalla. Vesiliikenteessä on kuollut 2000 -luvulla keskimäärin noin 50 henkilöä vuosittain, mutta viime vuonna vesiliikenteessä kuolleiden määrä lisääntyi ja määrä oli 65 (miesten määrä 63). Alustavien tietojen mukaan alkoholin käyttö liittyi yli puoleen näistä hukkumisista. Suurin osa viime vuoden hukkumiskuolemaan johtaneista onnettomuuksista tapahtui soutuveneessä tai pienessä moottoriveneessä (Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi 2011).

Suomi on kehittyneiden maiden joukossa synkimpiä maita hukkumiskuolemien osalta suhteutettuna väestöön. Tapaturmaisten hukkumiskuolemien suhteellinen osuus oli 2-3 -kertainen esim. USA:aan, Kanadaan ja Australiaan nähden. Veneilyyn liittyvien hukkumiskuolemien osuus on kansainvälisesti verrattuna Suomessa korkealla tasolla (Lunetta 2004)

Terveyden ja hyvinvoinnin laitokselta saatujen tietojen mukaan suorituskyvyn heikkeneminen on nähtävissä jo keskimäärin 0.5 promillen alkoholipitoisuuksissa. Liikenteessä tapaturmariskin on todettu lisääntyvän jyrkästi alkoholipitoisuuden noustessa (Compton, 2002). Humalahakuiseen käyttäytymiseen liittyy erittäin korkea riski. Hukkumisvaarassa ovat kuljettajan lisäksi veneen matkustajat. Menehtyneistä suuri osa onkin matkustajia (Lunetta). Riskitilanteita aiheuttavat myös humaltuneet matkustajat veneen ohjaajaa häiritessään.

- Poliisin tietoon on tullut vuosittain 450- 570 alkoholia nauttinutta veneilijää vuosina 2006 - 2008. Näistä noin 90 %:lla alkoholipitoisuus oli yli 1.00 promillen ja huumausaineita todettiin noin 10:llä (THL:n tilasto).

- Veneilyyn liittyvistä hukkumiskuolemissa 65,5 % menehtyneistä oli nauttinut alkoholia ja 14 % psyykenlääkkeitä. Alkoholia nauttineiden hukkumalla menehtyneiden ikäjakaumassa on nähtävissä kaksi huippua: ensimmäinen huippu osuu nuorten 20 - 30 -vuotiaiden kohdalle ja toinen keski-ikäisten noin 50 -vuotiaiden kohdalle (Lunetta 2011, Lunetta 2004). Ikäprofiili muistuttaa poliisin valvonnassa kiinni jääneiden tieliikenteen rattijuoppojen ikäprofiilia (Impinen 2008).

- Nautitut lääkeaineet ja huumeet aiheuttavat suorituskyvyn heikkenemistä ja lisäävät alkoholin aiheuttamaa suorituskyvyn heikkenemistä. Vuosina 2000 - 2009 sattuneissa hukkumisissa (n= 2828) 51 %:ssa todettiin pelkkää alkoholia, 31 % pelkästään psykoaktiivisia lääkeaineita ja 18 %:ssa sekä alkoholia että psyyken lääkkeitä. Alkoholipitoisuudet olivat tyypillisesti korkeita. Hukkumistapauksista suurin osa oli tahattomia (n=2058) hukkumisia. Niissä tahattomissa hukkumistapauksissa, joissa alkoholia todettiin, lääkeaineiden arvioitiin lisänneen suorituskyvyn heikkenemistä noin joka 5. tapauksessa. Vastaavasti, kun alkoholia ei todettu, lääkeainepitoisuudet olivat noin 10 %:lla hukkuneista niin korkeita, että niiden voitiin arvioida aiheuttaneen suorituskyvyn heikkenemistä (julkaisematon: Lunetta, Lillsunde, Vuori, 2011).

- Myös kansainvälisten tutkimusten mukaan alkoholi on suurin yksittäinen hukkumiskuolemalle altistava riskitekijä. Kansainvälisesti arvioiden noin 25 - 50 %:iin hukkumistapauksista liittyy alkoholi. (Eo. tiedot saatu THL:sta).

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa vesiliikenteen promillerajan alentamista 0,5 promilleen. Jo yli 0,5 promillen veren alkoholipitoisuuden on todettu merkittävästi heikentävän kuljettajan suorituskkyä ja lisäävän onnettomuusriskiä. Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa vesiliikenteen promillerajan soveltamista myös vapaa-ajan vesiliikenteeseen ja kaikkiin venetyyppeihin, myös moottorittomiin kulkuneuvoihin.

Sosiaali- ja terveysministeriön asettama koti- ja vapaa-ajan tapaturmien torjuntatyön neuvottelukunta on kannattanut promillerajan alentamista 0,5 promilleen laatimassaan koti- ja vapaa-ajan tapaturmien kansallisessa tavoiteohjelmassa vuosille 2007 - 2012.

Sosiaali- ja terveysministeriön mielestä eri liikennemuotojen kohdalla tulisi soveltaa yhdenmukaisuusperiaatetta. Nyt viesti alkoholin vaikutuksesta suorituskkyyn on erilainen eri liikennemuodoissa. Vesiliikenteessä on omat erityishaasteensa ja vaaroja aiheutuu myös kanssamatkustajille, joista moni on lapsia. Tieliikenteessä käytössä olevan huumausaineiden nollarajan soveltaminen vesiliikenteeseen tulisi ottaa myös harkintaan.

Vesiliikenteen promillerajan alentaminen on laajemminkin tarkasteltuna tehokas toimenpide alkoholihaittojen vähentämisen näkökulmasta. Rajan alentaminen vähentää alkoholin käytön ajautumista ongelmalliseksi. Myös kansalaiset tukevat vesiliikenteen promillerajan alentamista. Terveiden edistämisen keskuksen vuonna 2010 tekemässä haastattelututkimuksessa 77 % vastanneista kannatti ruorijuopumuksen rajan alentamista 0,5 promilleen.

Sosiaali- ja terveysministeriö kannattaa myös muiden vesiturvallisuuden edistämisen keinojen käyttöönoton vahvistamista. Pelastusliivit tulisi edellyttää kaikkiin venetyyppeihin ja myös liivien käyttöpakon saattaminen pakolliseksi on kannatettava uudistus. Lisäksi veneilijöiden turvallisuustaitoja tulisi lisätä esimerkiksi koulutuksella ja veneilyn turvallisuuskortin käyttöönotolla. Vesiturvallisuuden edistämässä hyvä uimataito on myös olennaista. Suomen Uimaopetus- ja hengenpelastusliiton tänä vuonna tekemän tutkimuksen mukaan 72 % kuudennen luokan oppilaista ilmoitti osaavansa uida. Uimataito ei ole kehittynyt verrattuna edelliseen vuonna 2006 tehtyyn tutkimukseen. Lasten uima-

taito on selvästi heikompi niissä kouluissa, joissa uinninopetusta ei järjestetä lainkaan. On tärkeää, että kaikille lapsille varmistetaan uinninopetus.

Sosiaali- ja terveysministeriö toimii yhteistyössä eri tahojen kanssa vesiturvallisuuden edistämisen viestintäkampanjassa ”Viisaasti vesillä”. Ministeriö myös rahoittaa kampanjaa. Kampanjan toteuttamista jatketaan ja yhteistyössä on mukana myös Liikenteen turvallisuusvirasto Trafi toisin kuin työryhmän mietinnössä todetaan.

Kansliapäällikkö

Kari Välimäki

Johtaja

Kari Paaso

LIITTEET

JAKELU

TIEDOKSI

